

мовить суспільну небезпечність такого діяння. Крім того, встановлення мінімального розміру кримінально карного хабарництва буде сприяти безкарності хабарництва у «кримінальних» розмірах, оскільки практично неможливо буде довести наявність у діях особи ознак продовжуваного давання чи одержання хабара, які здійснюються тотожними діями у «некримінальних» розмірах.

У зв'язку із викладеним, КК не повинен і не передбачає виключення кримінальної відповідальності за хабарництво у невеликих розмірах. Системне тлумачення ст. 368-2 КК та ст.172-2 КУпАП, зокрема розміру предметів цих правопорушень (у ст. 368-2 КК мінімально караний розмір неправомірної вигоди більший ніж 100 НМДГ, а у ст. 172-2 КУпАП її максимальний розмір не перевищує 100 НМДГ) дозволяє прийти до висновку, що ст. 172-2 КУпАП встановлює адміністративну відповідальність за незаконне збагачення до 100 НЖДГ, а ст. 368-2 КК закріплює вже кримінальну відповідальність за таке ж незаконне збагачення проте у розмірі вище 100 НМДГ. При цьому ст.ст. 172-2 та 172-3 КУпАП, як і ст. 368-2 КК, можуть бути застосовані лише у випадках, коли дії особи не містять ознак хабарництва. Відсутність же кримінальної відповідальності за аналогічні як і у ст.172-3 КУпАП діяння проте при розмірі неправомірної вигоди більшому ніж 100 НМДГ є прогалиною, яку необхідно невідкладно усувати шляхом корекції КК України.

На сьогодні в Україні діє єдиний механізм правового впливу на корупцію, який об'єктивується через відповідні елементи, а саме через положення Конституції України, Закону, КК України та КУпАП. При цьому, кожен елемент виконує окрему, незамінну функцію. А оскільки наведені нормативні акти є елементами одного механізму, то вони повинні бути побудовані за однією концептуальною моделлю, містити споріднені формулювання та чіткі розмежувальні ознаки, за якими з достовірністю можна буде обирати різні, визначені цими актами інструменти впливу на корупцію. Разом із тим, антикорупційні положення зазначених актів є складними за змістом та характеризуються суперечливим співвідношенням, що потребує невідкладного виправлення.

Мирошниченко Н. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

НЕПОВНОЛІТНІЙ ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

До найбільш актуальних та дискусійних питань останнього часу у доктрині кримінального права є проблема запровадження інституту кримінальних проступків у діючому законодавстві України. У науковій літературі з даного приводу висловлюються різноманітні наукові думки, одні науковці виступають проти запровадження такого інституту, інші (напри-

клад, В. І. Борисов, Д. О. Балобанова, М. М. Дмитрук, І. П. Голосніченко, О. О. Кашкарова, В. М. Куц, Н. А. Мирошніченко, В. О. Навроцький, О. В. Острогляд, В. О. Туляков, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк) вважають це необхідним заходом у на сьогодні. Проте, на нашу думку, запровадження інституту кримінальних проступків «справа часу». На це вказує той факт, що у діючому Кримінально-процесуальному кодексі України (далі – КПК України) встановлюється особливості досудового розслідування кримінальних проступків (глава 25 КПК України). Крім того у Верховній Раді України зареєстровані два проекти щодо запровадження зазначеного інституту (далі-проекти), а саме: групою народних депутатів України у складі В. М. Стретовича, С. П. Головатого, Д. М. Притики, Е. В. Шишкіної, які підготували проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків», реєстр № 10126 від 26 лютого 2012 року. Також проект Закону України В. Д. Швеца «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» реєстр № 10146 від 03.03.2012 року.

Окремими питаннями кримінального проступку займаються такі науковці, як: В. І. Борисов, Д. О. Балобанова, Н. Л. Березовська, М. М. Дмитрук, І. П. Голосніченко, О. О. Кашкарова, Ю. Ю. Коломієць, В. М. Куц, Н. А. Мирошніченко, В. О. Навроцький, О. В. Острогляд, В. О. Туляков, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк та інші.

Оскільки дане питання на законодавчому рівні не визначено у теорії кримінального права існують різні спірні питання. У даній статті ми розглянемо деякі спірні питання щодо доцільності чи недоцільності визнання неповнолітніх осіб суб'єктами кримінальних проступків. Необхідно визначитись з якого віку буде наставати кримінальна відповідальність за кримінальні проступки.

Відповідно до змісту проектів кримінальна відповідальність за проступки повинна наставати з 16 років. Вирішення даного питання напряму залежить від того, які саме діяння будуть віднесені до категорії проступків. У науковій літературі висловлюється різні думку. Так, М. М. Дмитрук вважає, що до проступків необхідно віднести деякі адміністративні правопорушення, а також злочини невеликої тяжкості, що не володіють високим ступенем суспільної небезпеки, а також злочини невеликої та окремі середньої тяжкості, які посягають на суспільні відносини у сфері регуляції систем управління (Дмитрук М. М. Категорія проступку у кримінально-правовій доктрині: атореф. дис. с.3-4). Схожу думку висловлює також М. І. Хавронюк (Хавронюк М. І. Концепцією визначення: адміністративні проступки, кримінальні проступки, злочини. Настав час розмежування. с.182-183).

В. І. Борисов пропонує значну частину злочинів невеликої тяжкості віднести до кримінального проступку (Борисов В. І. Проблеми запро-

вадження у законодавство України інституту кримінального проступку с. 180).

Аналіз наукових думок з даного питання дає змогу зробити висновки, що більшість науковців вважають необхідним до кримінальних проступків віднести окремі злочини, які відповідно до діючого Кального кодексу України (далі КК – України) є невеликої тяжкості, а також певні види адміністративних правопорушень, які мають судову юрисдикцію. Так відповідно до діючого КпАП відповідальність за адміністративні делікти настає з 16 років, а також відповідно до діючого КК України за злочини невеликої тяжкості настає кримінальна відповідальність також з 16 років, оскільки у переліку, якій передбачений у ч. 2 ст. 22 КК не зазначається жодного злочину невеликої тяжкості. З огляду на зазначене, на нашу думку, неповнолітні особи за вчинення кримінального проступку повинні підлягати до кримінальній відповідальності з 16 років.

Зазначений вік відповідає нормам міжнародного законодавства, а саме п. 4.1. Мінімальних стандартних правил ООН, які стосуються застосування правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) «у правових системах, в яких визнається поняття віку кримінальної відповідальності для неповнолітніх, нижня межа такого віку не повинна встановлюватися на занадто низькому віковому рівні, враховуючи аспекти емоційної, духовної та інтелектуальної зрілості». За даними медицини, педагогіки саме к 16 рокам у неповнолітніх осіб формуються вольові властивості, вміння повністю контролювати свою поведінку, здатність усвідомлювати свої вчинки у повному обсязі. Тобто у даному віці особа (яка має нормальний фізичний та психічний розвиток) може повністю усвідомлювати сутність і суспільну небезпеку протиправних своїх дій. Застосовувати занадто сурові заходи до осіб, які не досягли 16-річного віку за кримінальні проступки недоцільно, оскільки це призведе до зайвої криміналізації суспільства, а також може викликати агресію з боку підлітків. До таких осіб для виправлення необхідно застосовувати заходи більш виховного характеру.

Збільшення віку за кримінальні проступки ніж 16 років також є не доцільним, оскільки встановлення віку на високому рівні дозволить неповнолітнім, схильним до девіантної поведінки, залишатись безкарними. Значну кількість неповнолітніх втримує від вчинення протиправних діянь саме страх перед відповідальністю.

З огляду на зазначене пропонуємо при розробці та прийнятті нормативного акту, який буде передбачати інститут кримінальних проступків, врахувати зазначене і закріпити наступні положення:

Суб'єкт кримінальних проступків

«Суб'єктом кримінальних проступків є фізична, осудна (обмежена осудна) особа, яка вчинила кримінальний проступок у віці з 16 років».